ХРОНІКА, БІБЛІОГРАФІЯ, ПЕРСОНАЛІЇ
MEETINGS, BIBLIOGRAPHY, PERSONALIA

ДО ЮВІЛЕЮ ІГОРА ВАСИЛЬОВИЧА СТАСЮКА
IN HONOUR OF IHOR STASYUK ON THE OCCASION OF HIS 60TH BIRTHDAY

У вересні 1998 року професорові Ігореві Васильовичу Стасюкові, членові–кореспондентові НАН України, дійсному членові НТШ, докторові фізико–математичних наук виповнилося 60 років. І. В. Стасюк — провідний український вчений, фізик–теоретик, визнаний спеціяліст у галузі статистичної теорії конденсованих середовищ та теорії твердого тіла зокрема. Він опублікував понад 370 наукових праць в українських та міжнародних наукових виданнях, монографію. Під його керівництвом захищено 13 кандидатських дисертацій. Двоє учнів професора захистили докторські дисертації.

Народився Ігор Васильович Стасюк 23 вересня 1938 року в Бережанах Тернопільської области, у 1954 році закінчив із золотою медаллю середню школу в Стрию, а в 1959 році — фізичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (диплом з відзнакою). У цьому ж році І. В. Стасюк уступив до аспірантури при кафедрі теоретичної фізики, а вже в 1960 році розпочав свою педагогічну діяльність. З 1962 року до 1964 року він працює асистентом кафедри теоретичної фізики, з 1964 року — асистентом новоствореної кафедри теорії твердого тіла. У 1963 році І. В. Стасюк захищає кандидатську дисертацію. У вересні 1965 року він стає доцентом кафедри теорії твердого тіла. У цей період І. В. Стасюк читає лекційний курс з електродинаміки, спецкурси з методів квантової статистики твердих тіл та функцій Ґріна, теорії напівпровідників, магнетизму, теоретичних основ квантової електроніки, фазових переходів у твердих тілах, керує виконанням курсових і дипломних робіт та кандидатських дисертацій.

У зв'язку з ліквідацією кафедри теорії твердого тіла в 1970 році І. В. Стасюк перейшов на посаду доцента кафедри теоретичної фізики, на якій працював до 1978 року. У цей час він ґрунтовно удосконалює лекційний курс з термодинаміки та статистичної фізики, у спеціяльні курси вводить ряд власних оригінальних методів теоретичного опису та результати досліджень фізичних властивостей твердих тіл.

У вересні 1978 року вчений розпочав свою діяльність у системі Академії Наук УРСР. До січня 1983 року він працював старшим науковим співробітником Інституту прикладних проблем механіки і математики АН УРСР, далі — у Львівському відділенні Інституту теоретичної фізики АН УРСР, на базі якого в 1990 році був утворений Інститут фізики конденсованих систем АН УРСР. З 1986 року І. В. Стасюк — завідувач відділу квантової статистики, а з жовтня 1990 року до сьогоднішнього дня — заступник директора з наукової роботи. Восени 1985 року він захистив докторську дисертацію "Теорія індукованих зовнішніми полями ефектів у кристалах із структурними фазовими переходами", у грудні 1987 року став професором із спеціяльности "теоретична і математична фізика". У квітні 1995 року І. В. Стасюка обирають членом–кореспондентом НАН України. Разом з тим І. В. Стасюк не пориває зв'язків з Львівським університетом, регулярно читає спеціяльні курси, зокрема "Квантова статистика", "Основи теорії твердих тіл", "Математичні методи фізики конденсованого середовища", "Теорія фазових переходів", "Проблеми сучасної фізики", керує курсовими й дипломними роботами студентів.

Початком наукової діяльности І. В. Стасюка можна вважати 1958 рік, коли він виконував дипломну роботу під керівництвом проф. А. Ю. Глаубермана. Проблема, яка складала предмет досліджень, стосувалася коректного врахування короткодіючих електронних взаємодій у наближенні сильнозв'язаних електронів. У дипломній роботі була запропонована методика, що базувалася на уявленні про так звані вузлові елементарні збудження, для яких були введені відповідні оператори народження і знищення — так звані оператори вузлових елементарних збуджень. Метод таких операторів являв собою дальший розвиток ідей відомої схеми Шубіна–Вонсовського, яку вони запропонували при розробці полярної моделі кристала. І. В. Стасюкові разом з А. Ю. Глауберманом та В. В. Владіміровим вдалося розвинути послідовну процедуру введення операторів вузлових елементарних збуджень на основі отриманих прямих і обернених перетворень до електронних операторів, що дозволило, зокрема, природно з'ясовувати питання про статистику елементарних збуджень. Шляхом точного врахування різних квантових станів груп сильнозв'язаних частинок (електронів) та при виділеному основному стані системи вдалося перегрупувати доданки гамільтоніяна так, що сильні короткодіючі взаємодії враховуються в гамільтоніяні нульового наближення, і далі досить простим чином отримати нетривіяльні фізичні результати. Про вагомість результатів цих досліджень свідчить факт їх публікації в Доповідях АН СРСР (1959 рік) та журналі "Физика твердого тела" (1960 рік). Вказані підходи були використані для розв'язання деяких проблем теорії магнетизму, при дослідженні ефектів,

пов'язаних з екситонами Френкеля та Ваньє–Мотта. Результати цих досліджень були систематизовані та послідовно сформульовані в кандидатській дисертації вченого.

Наступним етапом розвитку схеми вузлових операторів стала методика операторів переходу, яку запропонував Дж. Габбард у 1965–1967 роках. І. В. Стасюк у співпраці з Л. Д. Дідухом встановив зв'язок операторів переходу з операторами вузлових збуджень та зі спіновими операторами. Це дало змогу сформулювати модифіковану форму полярної моделі, яка виявилась ефективною в застосуванні до вузькозонних матеріялів. Важливим результатом у цьому напрямку є отримання ефективної обмінної взаємодії антиферомагнетного типу в моделях із сильними електронними кореляціями. Також досягнуто розуміння ряду кореляційних ефектів у вузьких зонах провідности та передбачено зміни властивостей вузькозонних матеріялів під дією зовнішніх впливів.

Найповніші результати для систем, гамільтоніяни яких природно виражаються в термінах операторів переходу, були досягнуті на основі методики двочасових функцій Ґріна із застосуванням діяграмного способу їх розрахунку. Загальну схему діяграмної техніки для операторів Габбарда І. В. Стасюк розробив у співпраці з П. М. Слободяном. Вона базується на відповідній теоремі Віка і є узагальненням подібної техніки для спінових операторів. Надалі цю методику широко використовували, в тому числі і для систем з виродженим основним станом, у яких можливі фазові переходи, а також при виході за рамки наближення слабкозбуджених станів. І. В. Стасюк зі співробітниками опублікував значну кількість праць, у яких запропонований варіянт діяграмної техніки, застосовний у теорії магнетних явищ, переходів метал–діелектрик, зарядовпорядкованих станів, явищ змінної валентности в сполуках з перехідними й рідкісноземельними елементами та інших фізичних систем на основі моделей, де суттєву роль відіграють короткосяжні кореляції частинок (моделі Габбарда, Андерсона, Фалікова–Кімбала та інші). Значного застосування такі моделі набули останнім часом при описі електронних властивостей недавно відкритих високотемпературних надпровідників.

Явище високотемпературної надпровідности є сьогодні в центрі уваги багатьох учених. Триває пошук мікроскопічних механізмів цього явища, пропонують різні моделі їх аналізу. Методи операторів переходу та діяграмної техніки для них, яку розробив І. В. Стасюк, знайшли подальше застосування до вивчення ролі електронних взаємодій габбардівського типу та ангармонізму йонної підсистеми у виникненні високотемпературної надпровідности. Разом з ученими з ОІЯД (місто Дубна) М. М. Плакідою та іншими І. В. Стасюк дослідив так званий кінематичний механізм даного ефекту в рамках моделі Габбарда. Він також поширив оригінальну схему так званого узагальненого наближення хаотичних фаз для розрахунку зарядових та густинних електронних кореляційних функцій діяграмним методом (разом з А. М. Швайкою). Використовуючи її для розгляду діелектричної сприйнятливости систем, що виявляють високотемпературну надпровідність, встановив можливість діелектричних та зарядомодульованих нестійкостей у таких матеріялах. Проблеми, пов'язані з явищем високотемпературної надпровідности, складають і сьогодні один з основних напрямків наукових досліджень, якими керує І. В. Стасюк.

Ідеї та підходи, які запропонував учений при вирішенні проблем фізики матеріялів з вузькими зонами провідности, знайшли свій дальший розвиток при дослідженні так званих деформаційних дефектів у напівпровідникових та напівметалічних кристалах. Він (разом з Р. М. Григорчуком) встановив наявність самоузгодженого зв'язку між заповненням електронних станів у зоні провідности та деформацією ґратки кристала; цей ефект при частковому заповненні може приводити до додаткового стискання ґратки. Одержаний результат дав змогу пояснити спостережувану зміну параметрів кристалічної ґратки при переході з діелектричного в металічний стан у сполуках перехідних і рідкісноземельних елементів, а також описати ряд особливостей фазових переходів із зміною валентности.

Професор І. В. Стасюк провів цикл теоретичних досліджень деформаційних ефектів у вузькощілинних напівпровідниках. Для кристалів типу $Hg_{1-x}Cd_xTe$ вивчав вплив зовнішніх механічних напружень на електронний енергетичний спектр. Описав і дослідив перехід безщілинний напівпровідник — звичайний напівпровідник в одноосьнодеформованому кристалі $Hg_{1-x}Cd_xTe$, виявив особливості густини електронних станів, що виникають при цьому. Нові результати отримав І. В. Стасюк зі співробітниками при вивченні деформаційних ефектів у кристалах в областях неоднорідностей, викликаних точковими дефектами або зовнішніми механічними напруженнями. Досліджено також поведінку електронної концентрації та деформації ґратки. Одержані в цьому циклі робіт результати стимулювали в подальшому теоретичні дослідження деформаційних ефектів та ролі електрон–деформаційної взаємодії у вузькозонних магнетиках та системах з переходами у зарядовпорядковані стани.

Значна увага І. В. Стасюка і його учнів була зосереджена на дослідженні кристалічних сполук зі структурними, сеґнетоелектричними та магнетними фазовими переходами. Ці дослідження розпочалися в кінці 60–х років. Особливий інтерес викликали сеґнетоактивні кристали з водневими зв'язками типу KH_2PO_4. Основну увагу приділяли обговоренню мікроскопічних механізмів фазових переходів і відповідних мікроскопічних моделей таких кристалів. Основні результати, які отримав проф. І. В. Стасюк і його учні, стосуються дослідження псевдоспінових та псевдоспін–фононних моделей сеґнетоактивних сполук з водневими зв'язками. Щоб одержати вирази для кореляційних функцій і рівняння для параметра порядку, використовували методи двочасових температурних і мацубарівських функцій Ґріна. Розраховані і досліджені спектри зв'язаних протон–фононних коливань і їх загасання (у співпраці з Р. Р. Левицьким).

Уперше (разом з Р. Р. Левицьким) була запропонована псевдоспін–фононна модель антисеґнетоелек-

тричного фазового переходу в антисеґнетоелектриках типу $NH_4H_2PO_4$. Знайдено, що в спектрі зв'язаних псевдоспін–фононних коливань кристалів цього типу існує м'яка мода, частота якої прямує до нуля в точці на межі зони Бриллюена. Наявність такої моди підтверджується в експериментах з розсіяння нейтронів.

У 1971 році І. В. Стасюк уперше запропонував послідовний опис так званого квазіполяронного ефекту в псевдоспін–фононній моделі. У випадку сеґнетоактивного кристала з водневими зв'язками цей ефект полягає в тому, що виникає протонне (дейтронне) поляронне утворення. Можливість такого явища передбачив Р. Блінц та ін. ще в 1963 році.

Для кристалів групи KH_2PO_4 і для квазіодновимірних сеґнетоелектриків з водневими зв'язками типу CsH_2PO_4 І. В. Стасюк у співпраці з учнями розглянув особливості низькочастотних коливань, у тому числі й м'якої моди, які обумовлені далекосяжними диполь–дипольними взаємодіями. З урахуванням довгохвильового внутрішнього макрополя отримані вирази для частот і векторів поляризації дипольноактивних трансляційних коливань ґраток цих кристалів в околі центра зони Бриллюена, а також вплив цієї далекосяжної взаємодії на поведінку частот зв'язаних протон–фононних коливань (разом з О. М. Попелем та Н. В. Камінською). Дальший прогрес в теоретичних дослідженнях сеґнетоактивних кристалів був пов'язаний з базисним урахуванням короткосяжних кореляцій між протонами поблизу тетраедрів PO_4 з допомогою формалізму операторів Габбарда. Уперше було показано, що в широкому температурному інтервалі має місце суттєве подавлення короткосяжними взаємодіями м'якої моди (разом з Р. Р. Левицьким та Ю. В. Кориневським). Цей факт пояснює дебаївський характер дисперсії повздовжньої діелектричної проникности в кристалах KH_2PO_4, спостережуваний на експерименті.

Важливими є результати, які отримали І. В. Стасюк та його учні при дослідженні динаміки моделі сеґнетоелектриків типу лад–безлад з урахуванням ефектів запізнення. Показано наявність у відповідних спектрах збуджень так званих поляритонних станів. На відміну від поляритонних станів у молекулярних кристалах, у сеґнетоактивних кристалах з водневими зв'язками і в кристалах із структурними фазовими переходами, змішані стани фотонів з м'якою модою помітно змінюються з температурою. Наявність таких поляритонних станів визначає властивості сеґнетоактивних сполук в інфрачервоній ділянці спектра в області фазового переходу.

Значну увагу в науковій роботі І. В. Стасюка присвячено теорії енерґетичного спектра, динамічних та термодинамічних властивостей молекулярних комплексів з ланцюжками водневих зв'язків. Для опису систем, у яких сильні короткодіючі кореляції приводять до виключення певних конфіґурацій протонів, він (разом з О. Л. Іванківим) запропонував оригінальну модель з так званим редукованим базисом, ефективність якої була продемонстрована при дослідженні діелектричної сприйнятливости та теплоємности ланцюжків з водневими зв'язками та вивченні їхніх аномалій у термодинамічній границі. На основі цієї моделі були вперше проаналізовані межі застосовности псевдоспінового підходу при описі динаміки протонів.

Професорові І. В. Стасюкові належить значний внесок у теорію індукованих зовнішніми полями оптичних явищ у діелектричних кристалах. Роботи здійснювались у взаємодії з експериментальними дослідженнями (Львівський держуніверситет) з цієї тематики. З використанням методів теорії лінійного відгуку І. В. Стасюк разом з учнями розвинув мікроскопічну теорію, яка описує з єдиних позицій ряд параметричних оптичних ефектів (електро– і п'єзо–оптичний ефекти, електро– і п'єзо–ґірація, магнетооптичний ефект). Розвинута методика поширена також на квадратичні оптичні ефекти та на ефект Фарадея. Також проведено розрахунки електронних станів йонних груп та зонного електронного спектра сеґнетоелектриків типу KH_2PO_4, дано теоретичний опис їхніх заломлюючих і лінійних електро– та п'єзо–оптичних властивостей (разом з Р. Я. Стецівим). Результати розрахунків дали кількісний опис частотної дисперсії коефіцієнтів ґірації в ідеальних кристалах і кристалах з дефектами радіяційного походження та стимулювали постановку значної кількости нових експериментів.

І. В. Стасюк бере активну участь у координуванні фізичних наукових досліджень у рамках Західного наукового центру НАН України та серед наукових установ та вищих навчальних закладів західного реґіону. Він проводить велику науково–організаційну роботу: є членом науково–координаційних рад НАН України "Фізика твердого тіла", "Фізика сеґнетоелектриків і діелектриків", членом експертної і Великої ради ВАК України, членом спеціялізованої ради із захисту докторських дисертацій при Інституті фізики конденсованих систем НАН України, дійсним членом та членом правління фізико–математичної секції Наукового товариства імені Шевченка. Професор І. В. Стасюк є заступником головного редактора журналу "Condensed Matter Physics", членом редколеґії "Журналу фізичних досліджень" та низки інших видань. Протягом багатьох років учений бере участь в організації й проведенні наукових фізичних міжнародних і українських конференцій та симпозіумів. Він є членом Міжнародного координаційного комітету з доменної структури сеґнетоелектриків. Протягом останніх років професор І. В. Стасюк керує міським семінаром "Фізика конденсованих систем" при ІФКС НАН України.

Редакційна колеґія "Журналу фізичних досліджень", колеги–фізики щиро вітають Ігора Васильовича Стасюка з 60–річчям від дня народження, бажають йому міцного здоров'я та довгих років плідної праці.

І. Юхновський, І. Вакарчук, О. Ситенко, А. Загородній, Й. Стахіра, Л. Блажиєвський, О. Попель, Ю. Височанський, Л. Дідух, М. Ткач, В. Яцишин

РОМАН ҐАЙДА (1928–1998)

ROMAN GAIDA (1928–1998)

Roman Gaida was born on October 9, 1928, in the village of Pidmykhailia not far from Kalush (now Ivano–Frankivsk Region). In 1946 he entered the physical–mathematical department at the Ivan Franko State University of Lviv. He did his diploma work with Professor Vasyl Milianchuk (1905–1958), an Ukrainian physicist–theoretician of outstanding reputation in the field of quantum theory of atomic spectra. After graduating from the university in 1951 Gaida become a postgraduate student of Prof. Milianchuk.

In 1955 Gaida defended his candidate degree (Ph.D.) dissertation on quantum field theory. He worked at University of Lviv first as assistant professor (1955–1973), then as head of the department of theoretical physics. Gaida's activity as a lecturer is reflected in two excellent textbooks: *Atomic Physics* (1965, in Ukrainian) and lecture notes *An Introduction to Theoretical Physics* (Lviv, 1970). In the early seventies he organized a seminar on the problems of relativistic mechanics which is active up till now. This seminar played a decisive role in the formation of Lviv school of relativistic physics founded by Gaida.

Gaida left the university in 1978 and began to work at the Institute for Applied Problems of Mechanics and Mathematics where he gathered a research team on the relativistic mechanics. The team includes Yurii Kluchkovsky, Volodymyr Tretyak, Askold Duviryak, Yurii Yaremko, Petro Navrotsky, Volodymyr Shpytko.

Gaida obtained the higher degree of doctorate in 1985 at the Institute of Physics (Minsk) for his research into relativistic direct interaction theory and gravitation. In the years 1986–1991 he was head of the department of physics at Lviv Zooveterinary Institute. In 1991 Gaida came to the Institute for Condensed Matter Physics where he remained until his untimely death last June.

Professor R. Gaida was a full member of the Shevchenko Scientific Society as well as a member of the Ukrainian Physical Society and the American Mathematical Society. He was head of the Physical Committee of the Shevchenko Scientific Society and chief editor of the *Collected Physical Papers of Shevchenko Scientific Society*. Professor Gaida was a member the editorial boards of *Ukrainian Physical Journal*, *Condensed Matter Physics*, and *Svit fizyky* (The World of Physics). In 1992 he was awarded Mykhailo Hrushevskyi medal of the Shevchenko Scientific Society.

Gaida made important contributions to the field of theoretical physics. His first studies were concerned with the quantum-mechanical theory of particle collisions and its applications to the description of inter–molecular interactions. Next he turned to the theoretical investigations of interparticle collisions within the framework of quantum field theory. He carried out the research into scalar quantum electrodynamics and studied the interactions between scalar particles and electrons.

Gaida's most known works concern the investigation of the relativistic direct interaction theory. This approach to the description of interacting particle system at relativistic energies does not make use of the notion of the fields as the mediators of interaction, but considers only the particle degrees of freedom to be physically meaningful. His first step in this direction was the development of the notion of approximate Lorentz invariance and its application to the construction of quasirelativistic (classical and quantum) mechanics of particle systems. In the striving at the expansion of his approach beyond the first post–Newtonian approximation Gaida came to the formulation of the three–dimensional Poincaré–invariant Lagrangian formalism in the relativistic direct interaction theory.

The following investigations, developed by him partly in collaboration with Yu. Kluchkovsky and V. Tretyak, clearly demonstrated the power and generality of this formalism which provides the consideration of relativistic interacting particle systems in the framework of the united logical scheme. It was shown that many–time Fokker–type action integrals can be transformed into single–time actions with nonlocal Lagrangians depending on the three–dimensional coordinates of the particles and on the derivatives of the coordinates with respect to the common evolution parameter. Such Lagrangians give a useful tool for the analysis of the various approximations as well as for the transition to the predictive relativistic mechanics and Hamiltonian formalism. It was demonstrated that nonlocal Lagrangians corresponding to the manifestly Poincaré–invariant action integrals satisfy the Poincaré–invariance conditions within the framework of the three–dimensional Lagrangian description of the interacting particle systems. The conservation laws which follow from such an invariance were investigated via Nöther's theorem. Moreover, the nonlocal single–time Lagrangians which are found on the basis of the Fokker–type action integrals represent a close form for a wide class of solutions of the equations expressing the requirement of the invariance of the Lagrangian description of the particle systems under Poincaré group. The single–time Lagrangian description of the particle systems was extended to an arbitrary form of relativistic dynamics defined geometrically by means of the space–like foliations of the Minkowski space.

Other areas to which Gaida devoted his efforts were the problems of history, philosophy, and methodology

of physics. In recent years he studied the life and activity of Ivan Puluj (1845–1918), an outstanding Ukrainian physicist, electroengineer, translator of the Bible, publicist, and an active public personality. Gaida's research into this field has resulted in numerous articles and is summarized in the monograph *Ivan Puluj*, prepared by him in collaboration with Roman Plyatsko. At the begining of 1998 Gaida completed translating from German into Ukrainian the textbook: H. Iro. *Klassische mechanik.* Linz, 1996.

Roman Gaida died in Lviv on June 24, 1998. We are all saddened by his demise. It is a profound loss for the physicists' community.

I. Yukhnovskii, I. Vakarchuk, V. Tretyak, P. Puluj, Ya. Dovhyj, Yu. Holovatch

ІЗИНҐІВСЬКІ ЧИТАННЯ–98
(Львів, 29 квітня 1998)

ISING LECTURES–98
(Lviv, April 29, 1998)

Розпочаті рік тому Ізинґівські читання (див. Журнал фізичних досліджень, **1**, № 2, 298 (1997)) уже можна називати традиційними. Як і минулого року, їх організував Інститут фізики конденсованих систем НАН України спільно з кафедрою теоретичної фізики Львівського державного університету імені Івана Франка.

Модель Ізинґа, завдяки якій ім'я цього фізика стало відомим широкому науковому загалові, є, напевно, одним із найяскравіших прикладів того, як цілий комплекс фізичних проблем можна звести до простої, але надзвичайно ефективної моделі. Багато з того, що було запропоновано пізніше (модель Гайзенберґа, модель Поттса, восьмивершинна модель Бакстера, RP^{n-1} моделі), пов'язане з успіхами у вивченні моделі Ізинґа і є тією чи іншою мірою її узагальненням.

Не ставлячи собі за мету буквальне використання моделі Ізинґа, доповідачі цьогорічних читань наголошували на математичній чи фізичній спорідненості досліджуваних явищ із цією моделлю. Програма читань охоплювала широке коло проблем, зокрема це:

Розрахунок теплоємности в околі λ–переходу в рідкому ^{4}He (І. Вакарчук, Львівський державний університет імені Івана Франка);

Статистична теорія лавин у процесі самоорганізації (О. Олємской, Сумський державний університет);

Критичні явища в бінарних сумішах (О. Пацаган, ІФКС НАН України);

Поверхневі критичні явища (М. Шпот, ІФКС НАН України);

Оптико–рефракційні дослідження критичних індексів фазових переходів у кристалах (Б. Андрієвський, Львівський державний університет імені Івана Франка).

Вдала побудова програми, на нашу думку, не дозволяла замкнутися ні в обмеженому колі фізичних проблем, ні на певних методах їх дослідження, даючи деяку панораму як одних, так і других. Енциклопедичність і хороший стиль викладу більшости доповідей, як і академічний інтерес до самої моделі Ізинґа, дає підставу рекомендувати молодим ученим та студентам прийняти більш активну участь в наступних читаннях.

Уже після закінчення читань надійшла сумна звістка: в Пеорії (штат Іллінойс, США) 11 травня на 99–му році життя помер професор Ернст Ізинґ. Хочеться вірити, що Львівські читання стануть однією із цеглинок у пам'ятнику цьому видатному фізикові нашої доби.

Ярослав Ільницький

НАУКОВІ ЧИТАННЯ, ПРИСВЯЧЕНІ 70–РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДІЙСНОГО ЧЛЕНА НТШ ПРОФЕСОРА РОМАНА ҐАЙДИ
(Львів, 9 жовтня 1998 р.)

MEMORIAL LECTURES DEVOTED TO THE 70TH ANNIVERSARY OF NTSH MEMBER PROFESSOR ROMAN GAIDA
(Lviv, October 9, 1998)

9 жовтня 1998 р. Інститут фізики конденсованих систем НАН України та Фізична комісія НТШ провели наукові читання, присвячені 70–річчю від дня народження визначного українського фізика–теоретика і дослідника історії української науки Романа Ґайди (1928–1998).

Вступним словом читання відкрив заступник директора ІФКС, член–кореспондент НАН України, дійсний член НТШ професор Ігор Стасюк. Він зачитав звернення, які надійшли від дійсного члена НТШ професора Олекси–Мирона Біланюка (Свартмор, США) та професорів Івана Кривського й Івана Хіміча (Ужгород). Учасники читань прослухали такі доповіді:

Життєвий і творчий шлях Романа Ґайди (Володимир Третяк);

Професор Ґайда — педагог (Іван Вакарчук, Лаврін Блажиєвський);

Становлення Львівської школи релятивістичної фізики (Юрій Ключковський);

Праця проф. Ґайди у відродженому НТШ (Ярослав Довгий);

Видавнича серія “Визначні діячі НТШ” (Олег Купчинський);

Проф. Ґайда — дослідник і популяризатор творчости І. Пулюя (Ольга Збожна, Роман Пляцко);

Про популяризацію фізичної науки (Галина Шопа).

Спогадами про визначного фізика професора Романа Ґайду поділилися його брат, Святослав Ґайда, колеґи з навчання та праці Михайло Медюх, Анатолій Свідзинський, Богдан Біленький, Іван Головацький, Орест Влох, Петро Тацуняк, Ігор Стасюк.

Тексти доповідей та спогадів будуть опубліковані у “Фізичному збірнику” НТШ. У ході читань висловлено думку про доцільність проведення ближчим часом у Львові наукової конференції, присвяченої проблемам релятивістичної фізики.

Володимир Третяк